

Сидоренко Анатолій Олександрович

аспірант кафедри трудового права

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ДО ПИТАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ЧЛЕНІВ СІМЕЙ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В УКРАЇНІ

Першочерговим завданням держави є забезпечення соціального захисту свого населення та створення умов для достатнього життєвого рівня людини в державі. [1, С. 249] Право на соціальний захист відноситься до найважливіших прав особи, яке повинно визнаватися та гарантуватися на рівні держави. У першій статті Конституції України від 28 червня 1996 р., №254к/96 [2] визначається, що наша держава є суверенною і незалежною, демократичною, соціальною та правовою. Низка статей (наприклад, статті 3, 36, 44, 46, 47, 48 Основного Закону) містить положення, які закріплюють засади соціального захисту населення. Так, ст. 3 Конституції України проголошено, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визначаються в Україні найвищою цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави, а держава, у свою чергу, відповідає перед людиною за свою діяльність. Основні права та свободи людини, у тому числі соціальні, не лише визнаються державою, але й захищаються нею. Тому діяльність держави щодо соціального захисту її громадян незалежно від статі, раси, кольору шкіри, гендерної ідентичності чи сексуальної орієнтації, політичних, релігійних та інших переконань, походження, віку чи стану здоров'я є її обов'язком. Зі змісту ч. 1 ст. 46 Конституції України випливає, що соціальним захистом громадянина є його право на забезпечення у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом. Але наведеним не враховується те, що окремі категорії населення потребують соціального захисту не лише через втрату можливостей самостійно та повноцінно забезпечувати своє існування, а й унаслідок виникнення об'єктивної необхідності в додатковому соціальному захисті з боку держави.

При цьому ефективність реалізації соціального напрямку розвитку держави напряму залежить від її політики, яка повинна бути спрямована на забезпечення соціальних прав усіх людей, які проживають у нашій державі, а особливо захистити окрему категорію населення, яка має певні особливості в своїй професійній діяльності, та членів їх сімей.[1, С. 249] До

категорії населення, які потребують особливого соціального захисту належать військовослужбовці, діяльність яких напряму пов'язана з небезпекою для життя, та члени їх сімей. Особливо сьогодні, в умовах збройної агресії, економічної нестабільності та систематичної й планомірної трансформації України як держави європейського зразка, питання соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей постає досить гостро.

Згідно ст. 17 Конституції України держава забезпечує соціальний захист громадян України, які перебувають на службі у Збройних Силах України та в інших військових формуваннях, а також членів їхніх сімей». Згодом, 24 березня 1999 року був затверджений Законом України № 548-XIV Статут внутрішньої служби Збройних Сил України, у статті 19 якого зазначено: «Держава гарантує військовослужбовцям та членам їх сімей соціальний і правовий захист відповідно до законів та прийнятих відповідно до них нормативно-правових актів» [3]. Так, відповідно до Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» зазначено, що військовослужбовці та члени їх сімей, які мають право на пільги, гарантії та компенсації відповідно до цього Закону, користуються пільгами, гарантіями та компенсаціями, встановленими для громадян України законами та іншими нормативно-правовими актами, а також рішеннями органів місцевого самоврядування. Якщо такі особи одночасно мають право на отримання однієї і тієї ж пільги, гарантії чи компенсації з кількох підстав, то їм надається за їх вибором пільга, гарантія чи компенсація тільки з однієї підстави, крім випадків, передбачених законами [4].

Останнім часом склалася ситуація, коли держава, законодавчо наділивши військовослужбовців та членів їх сімей особливим соціальним статусом з усіма правами, що випливають із нього, пільгами, компенсаціями та гарантіями, фактично не може забезпечити їхню повну реалізацію через відсутність необхідної економічної бази, достатнього обсягу фінансових ресурсів, чіткого механізму реалізації задекларованих гарантій і пільг, вимагаючи при цьому неухильного й якісного виконання військовослужбовцями своїх службових обов'язків. [5]

Тому для покращення соціального становища та зацікавленості у військовій службі необхідне вдосконалення соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей з урахуванням досвіду зарубіжних країн. Зокрема, внесення змін до законів України та інших нормативно-правових актів за різними напрямками, серед яких удосконалення

законодавства з питань посилення соціального захисту військовослужбовців і членів їх сімей; приведення рівня матеріального та інших видів забезпечення у відповідність із встановленими для них законодавством правами і свободами. Оскільки соціальний захист як військовослужбовців, так і членів їх сімей є важливою частиною соціальної політики держави, яка відповідальна за добробут, розвиток і безпеку своїх громадян.[5]

Отже, соціальний та правовий захист членів сімей військовослужбовців – це діяльність держави, яка спрямована на встановлення системи правових і соціальних гарантій, що забезпечують реалізацію конституційних прав і свобод, задоволення матеріальних і духовних потреб членів сімей військовослужбовців відповідно до особливого виду їх правового статусу в суспільстві. Це право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, у старості, а також в інших випадках, передбачених законом.

Список використаних джерел

1. Умаєв Б. Б. Особливості соціального захисту військовослужбовців і працівників служби безпеки України. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія: ПРАВО*. Вип. 70. 2022. С.248-252
2. Конституція України від 28.06.1996. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
3. Статут внутрішньої служби Збройних Сил України, затверджений Законом України від 24.03.1899 № 548– XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 22-23. Ст. 194.
4. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей: Закон України від 20.12.1991 р. № 2011-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text>
5. Цюкало Л. В. Соціальне забезпечення військовослужбовців збройних сил України та його суть. *Ефективна економіка*. № 7. 2017. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5696>

Науковий керівник: д-р.юрид.наук, професор Ярошенко О.М.